

BARNES VELFERD. Mange barn i lavinntektsfamilier har det vanskelig. Hvordan kan vi hjelpe dem? Forskning viser at bedre barnehager og skoler er mye viktigere enn økt barnetrygd.

Bedre skoler, mindre barnetrygd

Ukeslutt

MARI REGE
Førsteamanuensis,
Universitetet i Stavanger

DÅRLIG PROGNOSE. En fersk og viktig rapport fra Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA Rapport 7/2008) viser at barn i lavinntektsfamilier har det vanskeligere enn et gjennomsnittlig norsk barn. Barn fra familier med lav inntekt har større tendens til overvekt, er i gjennomsnitt lavere, har flere fraværsdager på skolen og har oftere kontakt med barnevernet og barne- og ungdomspsykiatrien.

Dette er urettferdig. Tidligere studier i Norge og andre vestlige land viser også at et barns utvikling og velferd er avhengig av familien det er født inn i. Samtidig er det et banalt faktum at barnet ikke har valgt familien selv.

I etterkant av NOVA-rapporten har mange, deriblant flere av rapportens forfattere, argumentert for høyere barnetrygd. Dette argumentet forutsetter at det er pengemangel som har skylden for barnas vanskeligheter.

Foreldrenes egenskaper. Er det så enkelt? Er det fordi lavinntektsfamilier har lite penger at barna i gjennomsnitt scorer dårligere på viktige indikatorer for helse og utvikling?

NOVA-rapporten påviser at det i lavinntektsfamilier finnes flere barn med vanskeligheter, men den påviser ikke at det er den lave inntekten som har skylden. Det betyr at rapporten dokumenterer en samvariasjon mellom lav inntekt og barns vanskeligheter, men ikke en årsakssammenheng.

En samvariasjon mellom lav inntekt og barns vanskeligheter kan skyldes foreldrenes egenskaper. For eksempel, en mors

depresjon kan både føre til at mor mister jobben og at hun ikke makter å følge opp barnet. Mor vil da ha lav inntekt, men det er ikke den lave inntekten som forårsaker barnets vanskeligheter.

I internasjonal faglitteratur har flere studier undersøkt hvorfor barn i lavinntektsfamilier i gjennomsnitt har større vanskeligheter enn andre barn. Disse studiene viser at det ikke er pengemangel som er hovedårsaken til barnas vanskeligheter, men foreldrenes egenskaper.

I boken *What Money Can't Buy* påpeker Susan Mayer, professor i sosiologi ved University of Chicago, at arbeidsgivere betaler godt for de samme egenskapene som gjør oss til gode foreldre. For eksempel, personer som er hardt arbeidende, kompetente, organiserte og pålitelige, har egenskaper som gjør dem bedre både som arbeidstagere og foreldre. Dette betyr at vi kan se flere barn som er vanskeligstilte blant familier med lav inntekt, selv om inntekt i seg selv ikke spiller noen rolle.

Mayer viser gjennom flere studier basert på amerikanske data at dersom vi tar hensyn til foreldrenes egenskaper, så svekkes sammenhengen mellom foreldrenes inntekt og barnas velferd. Mayer konkluderer med at dersom barnas mest fundamentale materielle behov som husvære, mat og klær er tilfredsstillt, har foreldrenes egenskaper en langt større betydning for barnets utvikling enn foreldrenes inntekt.

Provoserer. Mayers bok er provoserende fordi den sier at det finnes dårlige foreldre. Den er også provoserende fordi den kan føre til stigmatisering av foreldre med lav inntekt som dårlige foreldre. Derfor er det viktig å presisere at selv om Mayer finner flere dårlige foreldre blant lavinntektsfamilier, så er det også mange gode foreldre i lavinntektsfamilier og mange dårlige foreldre blant familier med høy inntekt. Det er også viktig å understreke at i Mayers studier er foreldrenes egenskaper bare målt ut fra hvordan barna scorer

I Norge er barnehage og offentlig skole en stor del av hverdagen til de fleste barn. Derfor har vi et godt utgangspunkt til å hjelpe dem som har det vanskelig, skriver Mari Rege. ILLUSTRASJONSFOTO: STEIN J. BJØRGE

på målbare indikatorer for helse og utvikling.

Vi må våge å erkjenne at det finnes foreldre som ikke evner å gi barna et oppvekstmiljø som foster barnets helse og utvikling på en tilfredsstillende måte. Dersom vi undergraver dette i frykt for ikke å være politisk korrekte, svikter vi disse barna.

Selvsagt vil økt barnetrygd hjelpe mange barnefamilier med lav inntekt som ønsker å tilby sine barn de goder som de opplever at andre barn får. De kan få råd til en utenlandsferie, barnet kan få reise på Norway Cup, samt få nye klær til skolestart. Men disse barna er ikke de som er mest vanskeligstilte. De har foreldre som til tross for fattigdom makter å gi barnet et oppvekstmiljø som foster barnets helse og utvikling.

Økt barnetrygd vil i liten grad hjelpe de barna som virkelig har det vanskelig. De barna som NO-

VA rapporten viser har større tendens til overvekt, er i gjennomsnitt lavere, har flere fraværsdager på skolen og har oftere kontakt med barnevernet og barne- og ungdomspsykiatrien. Dette fordi økt barnetrygd ikke bøter på det faktum at uavhengig av inntekt makter foreldre i ulik grad å gi barna oppvekstvilkår som foster helse og utvikling.

Styrk barnehagene. I stedet for å bruke ressurser på dyre og lite målrettede tiltak som økt barnetrygd, bør vi bruke ressursene der de treffer det grunnleggende problemet: Mange barn får ikke den oppfølgingen de har behov for fra foreldrene sine.

Mange internasjonale og norske studier viser at tidlig oppfølging i skole og spesielt barnehage kan gjøre mye for å bedre velferds- og utviklingsmuligheter for vanskeligstilte barn. I Norge, hvor barnehage og offentlig skole er en stor del av hverdagen til de fleste barn, har vi derfor et godt utgangspunkt til å hjelpe de vanskeligstilte barna.

La oss ikke bruke knappe ressurser på økt barnetrygd, men heller hjelpe barnehager og skoler til å gjøre mer for vanskeligstilte barn.

Inflasjon!

Signert

ERLING RØED LARSEN
seniorrådgiver
Statistisk sentralbyrå

Fryktet. I økonomi består den gode, den onde og den grusomme av trioen økonomisk vekst, deflasjon og inflasjon. Inflasjon er uten tvil grusomt for folk med penger i banken, men mange har likevel lurt på hvorfor inflasjon er så fryktet.

Om du vet at prisene stiger med 10 prosent pr. år, kan du ta høyde for det, akkurat som når du planlegger med andre priser på tur til Spania. Men høy og stabil inflasjon er imidlertid like sjelden som en gift ungar. Høy inflasjon ødelegger nettopp fordi den oftest varierer i nivå – og gjør planlegging vanskelig.

Realrenten. Hvorfor? Realrenten. Den angir hvor mye av morgendagens forbruk dagens forbruk fortrenger, og er altså en pris på utvekslingen mellom nåtid og fremtid. Siden realrenten er bankrente minus inflasjon, vil varierende inflasjon gi varierende realrente. Folk vil ikke lett kunne planlegge sine disposisjoner mellom i dag og i morgen. Investorer blir usikre på avkastningen. Konsumenter klarer ikke å gjennomskue relative priser. Arbeidstagere blir desperate i lønnsforhandlinger. Dette kan gi feilinvesteringer, gal ressursbruk og arbeidsløshet. Vi mister velferd.

I over 20 år har man fryktet inflasjonens retur, og den har vært «Wanted: dead or alive» – helst det første. Noen mener nå at inflasjon har vendt tilbake. Andre tviler. De er uenige fordi prisstigningen foreløpig synes isolert til råvarer og energi – og økonomene krangler om den stopper der eller vil spre seg.

Pumpet ut kreditt. Flere av oss var skeptiske til lavrentepolitikken, og ventet at inflasjon til slutt ville piple opp. Vi tenkte at hvis for mye penger løper etter for få varer, vil prisene stige. En rekke sentralbanksjefer forsvarte seg riktignok med at inflasjonen denne gangen kommer utenfra. Men verden som helhet kan ikke importere inflasjon. Hvor skulle den importeres fra? Månen? Og verden pumpet ut kreditt i lang tid.

Når verden trykker for mye penger, vil verden oppleve prisstigning – det burde ikke være overraskende. Men noen mener at å bry seg om inflasjon midt i en større finanskrisen, det er som å bekymre seg for brann når en tsunami truer.

Det er manglende vekst som er problemet nå, sier de. Det ligger an til duell ved high noon mellom den gode og den grusomme.

err@ssb.no

Hver fredag i Aftenposten

Mari Rege
1. amanuensis UiS

Jens Ulltveit-Moe
Konsernsjef Umoe

Rolf Utgård
Rådgiver

Alexandra Bech Gjorv
Direktør StatoilHydro

Kjetil Storesletten
Professor UiO

Dani Rodrik
Professor Harvard